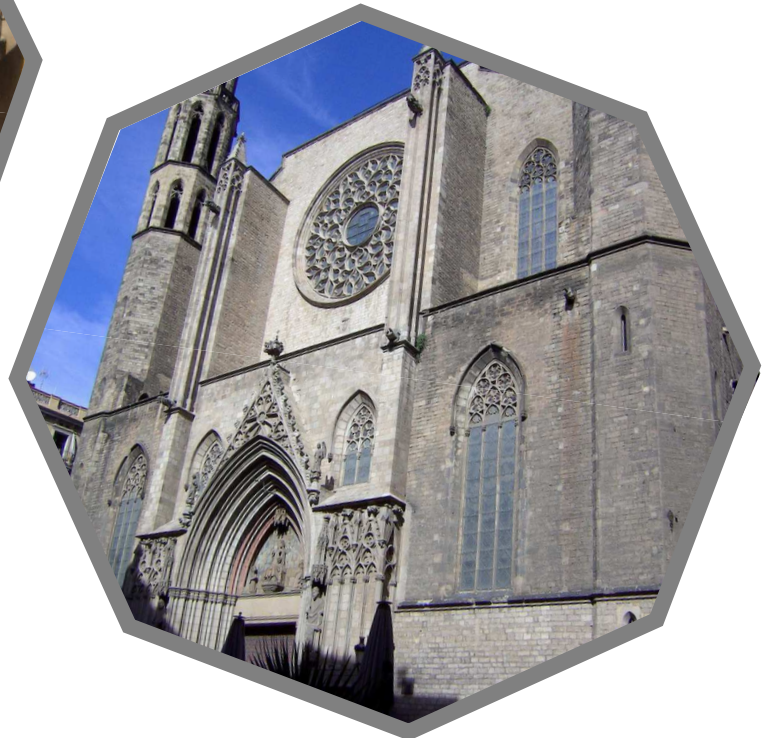

La Ribera

BARCELONA
MEDIJEVA

Primer / segon

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Nom:

ESO

	Activitats per preparar abans de la sortida
	Activitats per fer durant la sortida
	Activitats per fer després de la sortida

Material didàctic elaborat pel Camp d'Aprenentatge de Barcelona i editat per a ús docent.
Se'n poden fer còpies per a aquesta finalitat.
Revisió: gener 2014

Camp d'Aprenentatge de Barcelona
Pg. Mare de Déu del Coll 41-51
08023 Barcelona

cda-barcelona@xtec.cat
xww.xtec.cat/cda-barcelona

Camp d'Aprenentatge
de Barcelona
**Consorci d'Educació
de Barcelona**
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

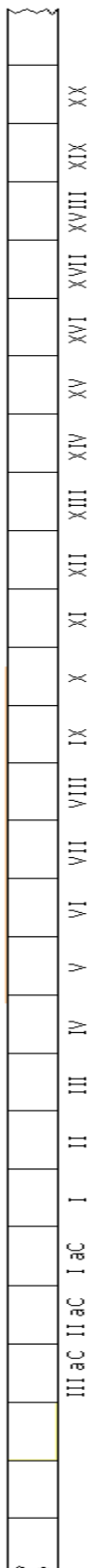
LA LÍNIA DEL TEMPS

Identifiqueu el període corresponent a l'Edat Mitjana i marqueu-lo a la línia del temps.

Col·loqueu al segle corresponent els llocs o fets que teniu al requadre del marge (podeu consultar la informació que teniu a les fitxes...)

← Obertura del Carrer Princesa (exemple)

Convencionalment es divideix la història humana en els següents períodes:

1. **Prehistòria:** des de l'aparició dels homínids fins al sorgiment de l'escriptura (l'any 3000 aC).
2. **Edat Antiga:** des de la difusió de l'escriptura fins a la caiguda de l'Imperi Romà (any 476).
3. **Edat Mitjana:** des de la caiguda de l'Imperi Romà fins al descobriment d'Amèrica (1492).
4. **Edat Moderna:** des del Descobriment fins a la Revolució Francesa (1789)
5. **Edat Contemporània:** fins els nostres dies...

- CAPELLA D'EN MARCÚS
- ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR
- APERTURA DE LA VIA LAIETANA
- PRIMER MERCAT A LA PLAÇA DE L'ÀNGEL
- URBANITZACIÓ DEL CARRER MONTCADA
- ANTIGA CAPELLA DE SANTA MARIA DE LES ARENES

Podeu fer una línia del temps a internet fent servir Timerime:
<http://timerime.com/>

EL PLÀNOL

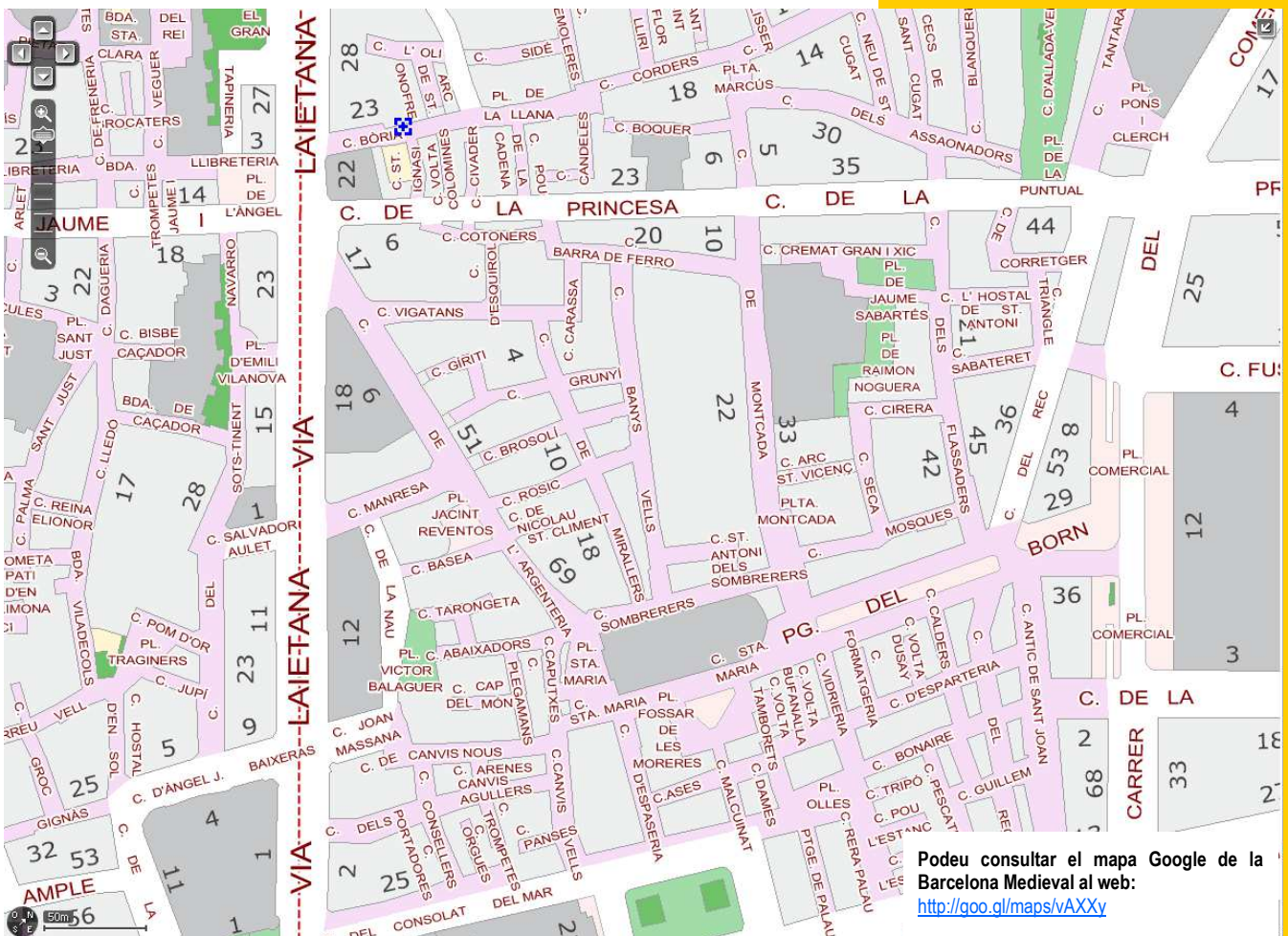

Escriviu l'adreça d'aquests llocs que veurem durant el recorregut:

	Lloc	Adreça
1	PLAÇA DEL BLAT	
2	CAPELLA D'EN MARCÚS	
3	CASA GREMI D'ASSAONADORS	
4	PALAU AGUILAR (Museu PICASSO)	
5	ESGLÈSIA DE S. Ma. DEL MAR	

Marqueu al plànol cada un dels llocs anteriors i traceu el recorregut que hem fet amb una línia de color :

Podeu consultar el mapa Google de la Barcelona Medieval al web:
<http://goo.gl/maps/vAXXy>

LA BÒRIA

El record de l'antic barri del Mercadal ha quedat en els noms d'algunes places i carrers d'aquesta zona. Sense allunyar-vos del carrer de la Bòria mireu aquests noms i anoteu 4 o 5 que tinguin a veure amb algun dels productes que s'hi venien. Fotografieu la placa amb el nom del carrer.

1)

2)

3)

4)

5)

A partir dels noms que heu trobat podeu deduir algunes característiques de la vida quotidiana de l'època. Expliqueu-les:

- Sobre la confecció de la roba
- Sobre l'alimentació del bestiar
- Sobre l'alimentació de les persones
- Sobre la llum artificial

El Mercadal

El Mercadal es va formar a la part exterior de la porta de la primera muralla, davant el portal Major (a l'actual Plaça de l'Àngel), un lloc obert, molt ampli i sobretot ben comunicat, que donava al nord-est i des d'on, travessant la riera del Merdançar, sortien els camins que portaven cap a santa Maria del Mar (carrer Argenteria) i cap al Rec (carrer de la Bòria). Tots aquests camins, acabaran esdevenint carrers o places, la toponímia dels quals mostra el nom dels productes que s'hi venien (llana, oli, mill, etc).

La primera menció del mercat la trobem l'any 989. L'activitat inicial del mercat era la de vendre fruits de la terra, productes artesanals, bestiar, pebre i fins i tot esclaus.

A principis de segle XIV, l'espai del mercat es va quedar petit i va ser quan van començar a aparèixer mercats a altres llocs de la ciutat. El Mercadal es va especialitzar en la venda de cereals i a partir d'aquí va passar a anomenar-se plaça del Blat.

La Bòria

La part del barri més propera al Mercadal rebé el nom de la Bòria. Aquest nom es conserva a un petit tram del carrer que trobem en creuar la Via Laietana (que es va obrir ja al segle XX). Els condemnats per la justícia eren passejats pel barri per ser sotmesos a vergonya pública. Al llarg del recorregut eren assotats i, molt sovint, acabaven penjats a la forca. Aquest recorregut es coneixia amb l'expressió "anar Bòria avall".

PLAÇA D'EN MARCÚS

 Situeu la Capella d'En Marcús sobre la línia del temps.

 Llegiu la llegenda d'En Marcús i comenteu-la. Penseu que la gent de l'època la creuria? I ara, l'acceptariem?

 Des de la mateixa placeta podem trobar tres carrers que porten el nom de tres gremis dels que hi havia a aquesta zona de la ciutat. Cerqueu-los i escriviu el seu nom a l'explicació adient:

Carrer:

Pentinaven la llana per poder-la filar després. Antigament aquesta feina es feia fent servir cards a manera de pinta...

Carrer:

Fabricaven tota classe de cordes. Aquestes eren molt importants doncs es feien servir a les embarcacions, obres... I també a les forques!

Carrer:

Rascaven el pèl de les pells fins a deixar-les llises i preparades per tenyir-les, greixar-les, il·lustrar-les, etc.

 A una cantonada hi veureu una estàtua dedicada al sant patró d'un d'aquests gremis (Sant Joan Baptista). Al seu peu hi ha gravada una inscripció. Fotografieu-la i expliqueu el seu significat:

Capella d'En Marcús

Formava part d'un hospital que va fer construir al segle XII un ric personatge anomenat Marcús. L'origen de la seva fortuna era explicat amb una curiosa llegenda:

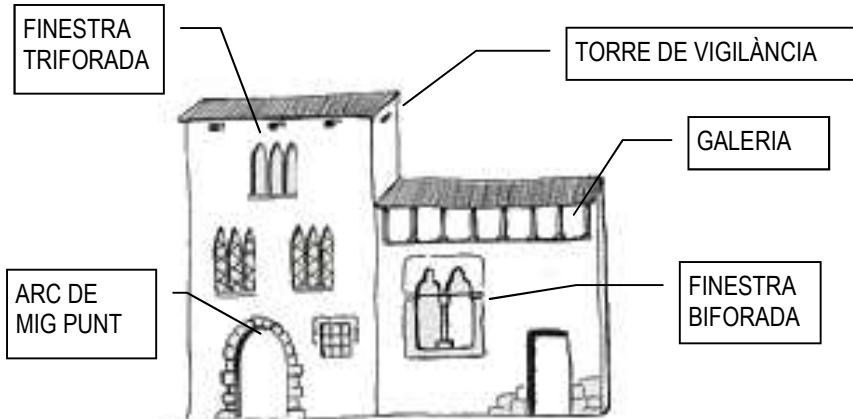
Diu la tradició que el bon home somniava insistentment la mateixa escena: un personatge d'aparença celestial li feia sempre una enigmàtica revelació – “Si vas al pont de Narbona, faràs fortuna bona”. Tantes i tantes vegades va somiar el mateix que el nostre Marcús decidí de fer el viatge. Instal·lat a Narbona no feia altra cosa que passejar pel pont, dia rere dia... sense senyal aparent de la fortuna anunciada, tant que va determinar tornar a casa... en aquell precís moment es va atansar un home que se li va dirigir preguntant – “Vos no sou d'aquí, oi?”, - “No, i el cas és que he vingut de molt lluny suggerit per un somni que ha resultat ser una enganyifa! L'altre va assentir amb el cap mentre li deia – “I qui en pot fer cas dels somnis?... Si me'ls cregués jo mateix ara hauria de ser a Barcelona, per que fa temps que, quan dormo, un àngel em ve a dir que hi vagi, cerqui la casa d'un tal Marcús i excavi sota la volta de l'escala, on hi trobaré un tresor en monedes d'or que em farà ric... Us penseu que per somiar faré un viatge tan llarg?.

En Marcús va donar-li la raó insistint en que no s'ha de creure en aquestes fantasies. Va tornar tan de pressa com va poder a casa i, efectivament, el tresor era allí, sota de la seva escala. En agraïment va fer construir l'hospital i la capella.

CARRER MONTCADA

Tot i que els palaus que podem veure actualment al C/ Montcada estan molt modificats, encara podem trobar moltes de les característiques que tenien quan van ser construïts, al final de l'Edat Mitjana.

Observeu un dels palaus del carrer (mireu el plànol de la pàg. 10) i ompliu la taula següent. Feu fotos de la façana i d'algun dels elements que hi hagueu trobat!

Adreça:

Nom del Palau:

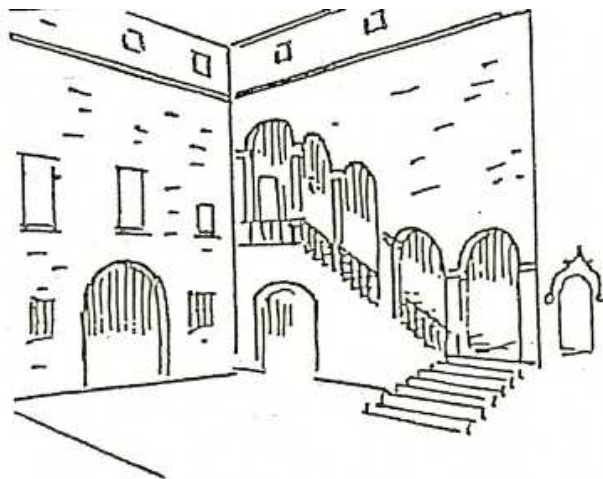
Ús actual:

Elements que hi podem veure:

- Porta amb arc de mig punt
- Finestres biforades
- Finestres triforades
- Galeria superior (solana)
- Torre de vigilància

Si és possible accediu a l'interior d'un dels palaus i observeu si la seva distribució correspon a la del dibuix. Feu una foto que ho provi!

El carrer Montcada

És el més ample dels carrers de La Ribera, unia la Vilanova de la Bòria i la Vilanova del Mar, avui respectivament barris de Sant Pere i de Santa Maria.

S'obrí després de la conquesta de Tortosa, un dels fets més històrics i coneguts de la ciutat. Guillem Ramon de Montcada rebé a mitjans del segle XII terrenys en aquest sector pels seus serveis al comte Ramon Berenguer.

El carrer Montcada es començà a urbanitzar el segle XIV i els rics mercaders, la nova aristocràcia, van bastir els seus palaus gòtics.

Els palaus construïts durant el segle XIV responen a una tipologia característica: bastits de pedra a la façana, hi ha una porta amb arc de mig punt i grans dovelles, finestres bi o triforades i a dalt una galeria oberta o solana. A una banda de la façana, s'alça la torre des d'on vigilaven l'entrada de les mercaderies en el port.

La distribució de l'espai interior consisteix en un pati obert d'on arrenca l'escala de gran magnificència, que dona accés al pis principal. Al voltant del pati, hi havia els estables, la cuina, els magatzems i les botigues.

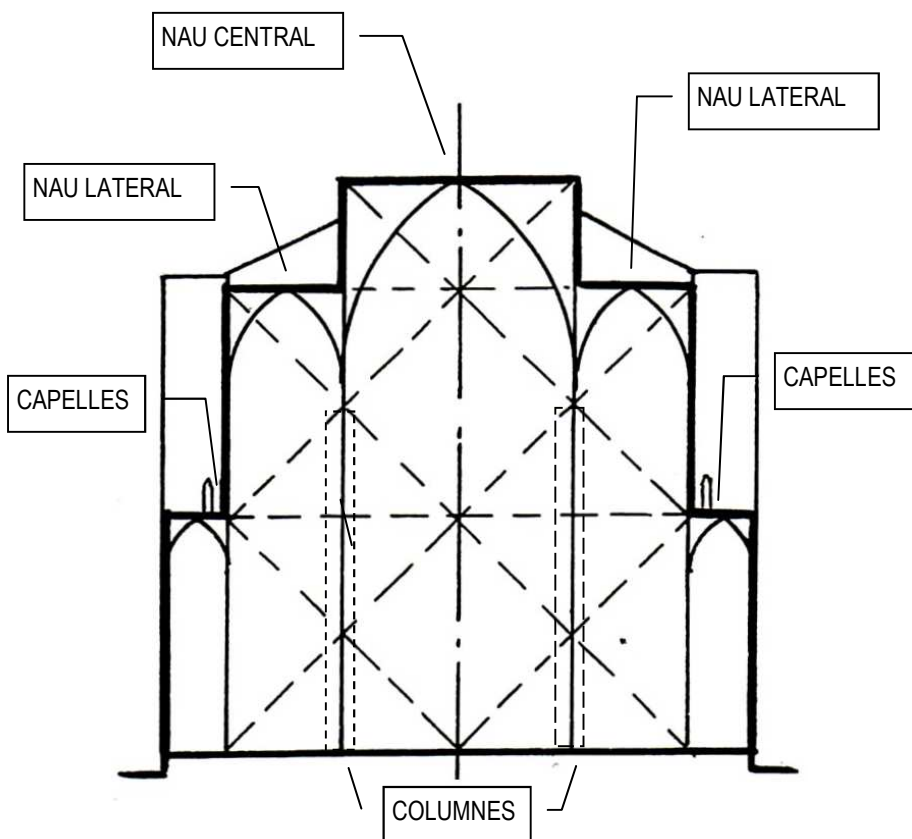
A la planta principal, on residien els propietaris, hi ha una gran sala i les seves habitacions.

Damunt de la planta noble, sota de la coberta, hi ha un darrer pis destinat a les feines domèstiques i al personal de servei, que solia ser una zona molt compartimentada.

SANTA MARIA DEL MAR

Un dels secrets que permet donar alhora sensació d'amplitud i lleugeresa a Santa Maria del Mar està en les seves proporcions. A partir de l'esquema següent heu de trobar les diferents mides que s'indiquen (en metres). Per fer-ho n'hi haurà prou amb saber la distància entre dues columnes (de centre a centre)!

	DISTÀNCIA	ALÇÀRIA
COLUMNES		
	AMPLADA	ALÇÀRIA
NAU CENTRAL		(1)
NAUS LATERALS		
CAPELLES		
TOTAL	(1)	

(1) Fixeu-vos que aquestes mides han de coincidir!

Santa Maria del Mar està situada en el lloc d'una primera capella dita Santa Maria de les Arenes (s.X), on sembla que fou enterrada en aquest lloc, la màrtir Santa Eulàlia l'any 303.

Durant el segle XIII, la ciutat va tenir un intens creixement en la seva activitat comercial fora muralles, en el barri que anomenem La Ribera i, en aquells temps, Vilanova del Mar: hi havia construcció de naus, importació-exportació de tota mena de mercaderies, tallers de totes les arts i oficis de l'època, com encara avui queda reflectit en els noms dels carrers. És el temps en que foren edificats els palaus del carrer Montcada on vivien els rics comerciants i els nobles.

Aquest progrés material i la religiositat pròpia de l'època van fer desitjar un temple de més grans dimensions que l'anterior. L'estil gòtic havia entrat feia poc a Barcelona. Les dignitats eclesiàstiques van donar suport a l'iniciativa, els comerciants contribuïren econòmicament i els obrers de càrrega i descàrrega (bastaixos de capçana), els pescadors i la gent senzilla hi posaren llurs mans, espatlles i barques per transportar les pedres, que el rei Pere III el Cerimoniós havia donat permís per a extreure de Montjuïc. El fet que el temple fos edificat sense interrupció, seguint el mateix disseny inicial, durant un període de 55 anys i mig (1329-1384), temps que podem considerar breu per a aquest tipus de construcció, li donà una unitat i una bellesa arquitectònica extraordinàries.

Tant a l'exterior com a l'interior del temple hi ha representacions de bastaixos (carregadors portuaris) en reconeixement de la seva feina per aixecar aquesta església. Cerqueu alguna d'aquestes imatges i fotografieu-les.

En aquest escrit en català antic podeu trobar informació sobre la construcció de l'església.

Llegiu el text i marqueu amb fluorescent les parts que donin la resposta a les preguntes següents.

1. A quin any es va construir?
2. A qui es va dedicar?
3. Qui era el Rei?
4. Quin territori havia conquerit?

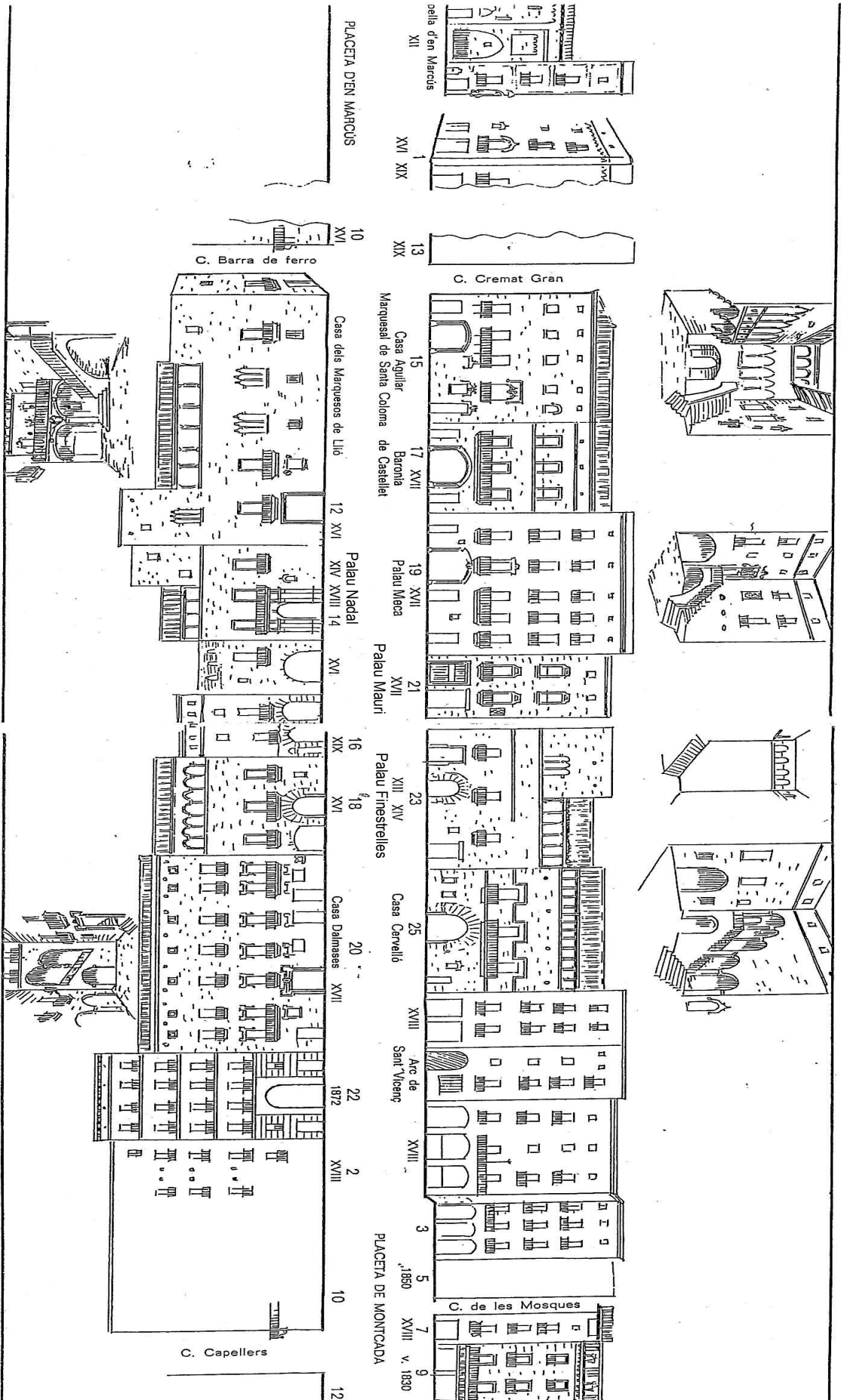

Placa situada a la porta que dona al Fossar de les Moreres.

Plànol dels palaus del carrer Montcada

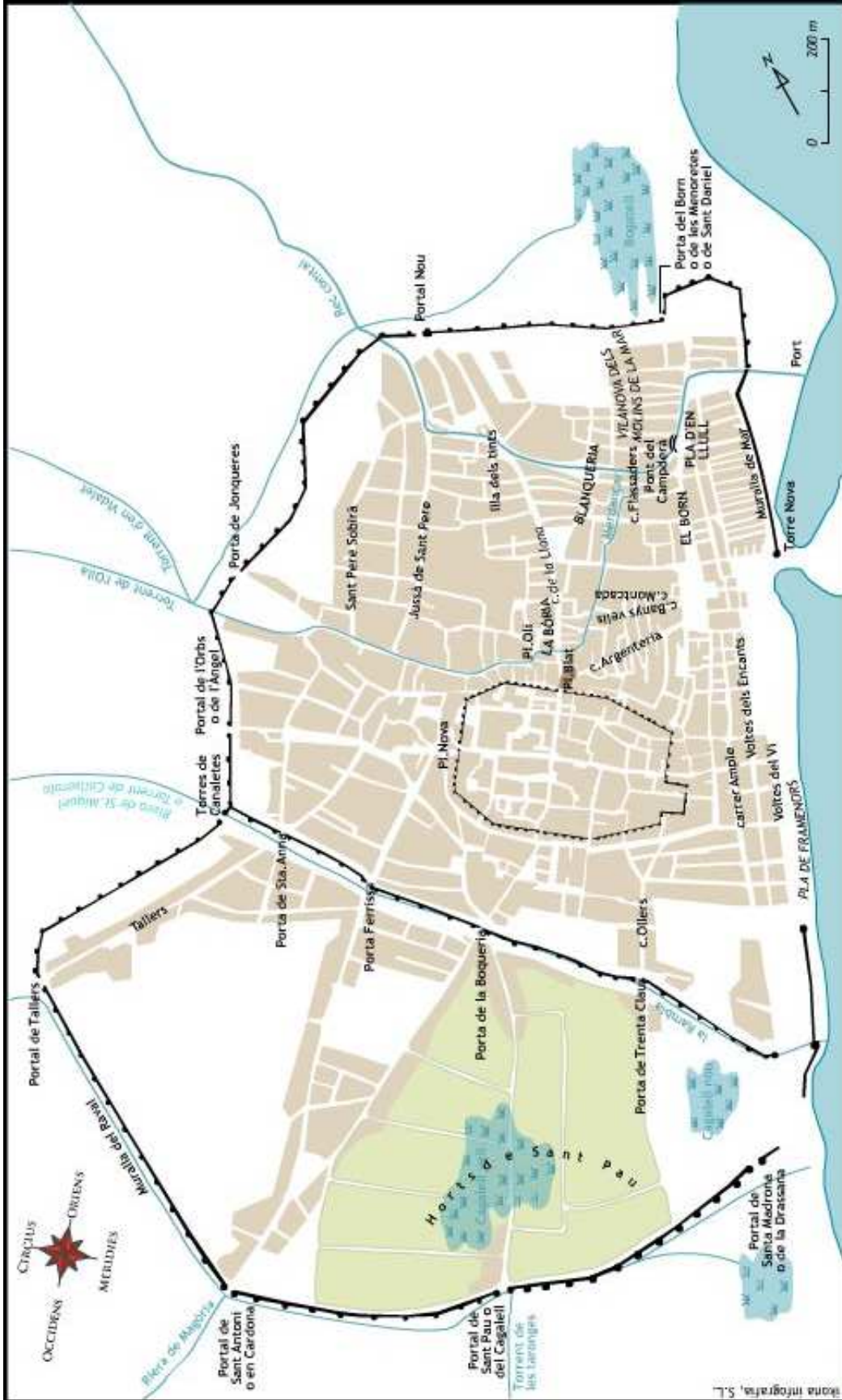
Sector nord del carrer de Montcada.

Sector sud del carrer de Montcada.

Dibuix: Barcelona Pam a Pam (Alexandre Cirici)

Podeu explorar la Barcelona Medieval a Taedium:
http://www.ub.edu/contrataedium/bcn_medieval/grup_recerca4_web.swf

Plànol: Taedium. la Barcelona Medieval (1)

